

Sabahattin Ali

Üvegpavilon

Élt egyszer három barát, akik jobban kedvelték a céltalan kóborlást a munkánál. Máról holnapra éltek, de már megelégtették, hogy kihasználják mások jóindulatát, amíg tovább nem űzik őket. Képtelenek voltak homlokuk verejtékével megkeresni a betevőt, alkalmatlanok voltak a kétkezi munkára. Egy nap hosszú vándorlás után leültek egy magasabb dombra és kíváncsian nézték lent a síkságon elterülő nagyvárost. Közben keserűen arra gondoltak: „vajon ezen az ismeretlen helyen milyen fogadtatásban lesz részünk?” Hirtelen egyiküknek fantasztikus ötlete támadt, felugrott ültéből:

– Gyertek velem! Építtessünk egy üvegpavilont ebben a városban; életünk végéig bőségben, kényelemben élhetünk.

Mire a többiek:

– Mi az az üvegpavilon?

Erre ő:

– Ne ácsorogjatok itt, ne vesztegetsz az időt, majd útközben elmagyarázom.

Azzal a többiek csatlakoztak hozzá, szinte repültek lefelé a lejtőn, mint a madár. A vezér pár szóval elmagyarázta barátainak, hogyan viselkedjenek, amikor a városba érnek.

A város, ahová igyekeztek, az ország fővárosa volt. Ebben az országban az egész nép dolgozott, megtett minden tőle telhetőt; szabadok voltak, úgy éltek, mint az urak. Dolgoztak a földeken és az üzletekben szorgosan, mint a hangyák; akiknek nem volt keresetük, azokat támogatták; cserekereskedelmet folytattak; vita és ve-

szekedés, szolgák és urak nélkül éltek életüket. A napi feladatok ellátására, a nézeteltérések elsimítására maguk közül választottak embereket, akik csak társaik érdekeit nézték, eszközük sem jutott hatalomra törni.

Vásári nap volt, mikor a három barát megérkezett a városba. Az utcákon halomban állt a gabona, gyümölcs, szóttas, vászon, vasáru és szén; a bevők és az eladók közreműködő nélkül tették a dolgukat.

A három barát, ahogy korábban egymás között megbeszélte, céltalanul kóborolt az utcákon; nézelődtek, csóválták a fejüket, egyre csak hajtogatták, úgy, hogy akik mellettük elhaladnak, meghallják:

– Istenem, istenem... Milyen furcsa ország ez!...

Az egyik utca után következett a másik, majd elindultak a következőn, és közben csodálkozva hajtogatták ugyanazt. Egy idő után egy csapat kíváncsiskodó csapódott hozzájuk: „vajon mi olyan furcsa az országunkban ezeknek az idegeneknek?” Végül egyikük nem állta meg, rákérdezett:

– Az isten szerelmére, min csodálkoztok ennyire?

Erre a barátok közül a vezető megkérdezte:

– És hol van a ti országotok üvegpavilonja?

– Milyen üvegpavilon?

– Hogyhogy? Nektek nincs üvegpavilonotok?

– Mi az?

A vezető barátaihoz fordult:

– Jóságos ég, még csak nem is tudják, mi az az üvegpavilon! Ilyen

országban nem maradhatunk tovább, gyorsan induljunk!

A város népe még kíváncsibb lett. Nem tágítottak a három barát mellől. Néhány lépés után eléjük álltak és megkérdezték:

– Mi az az üvegpavilon? Áruljátok már el, mert ha fontos dolog, akkor mi is megépítjük.

– Mi az, hogy fontos? Lehet olyan város, amelynek nincs üvegpavilonja, és ország, amelyiket nem üvegpavilonból irányítanak?... Barátaim, induljunk!

A nép ott helyben gyorsan megtanácskozta a dolgot, és az idegenek után eredtek:

– Nekünk miért ne legyen, ha más városokban van? Ha már ennyire szükséges, akkor rajta, építsünk együtt egy üvegpavilont!

Az idegenek vezetője húzódozott:

– Nem lehet... Lehetetlen... Nem olyan könnyű üvegpavilont építeni. Pénz, anyag és munkás kell hozzá. Hagyjatok bennünket, hadd menjünk egy olyan városba, ahol van üvegpavilon.

A nép nem hagyta annyiban:

– Megadjuk, ami kell, nem adhatjuk egy országnál sem alább!

Leültek, osztottak-szoroztak, és munkához láttak. A három barát magára vállalta az üvegpavilon építését, munkásokat, szállítókat választottak, akik hordani és szállítani kezdték a homokot és a szenet a város legnagyobb terére. A nép másik része pedig az itt dolgozóknak ételt, italt hordott és a ruháiról gondoskodott. Végül megolvastották az üveget, az üvegfalakat felállították; amint kész lett az első szint, a három barát beköltözött, majd így szóltak a néphez:

– Íme az üvegpavilon. Még nincs kész, méretében még nem felel meg országotok hírnevének, de így is ma-

radhat. Most ezt jól meg kell erősíteni, és bővíteni is kell, válasszatok még embereket, több élelemre lesz szükség, osszátok fel a feladatokat, mi majd mindenre felügyelünk...

Megörült a nép, hogy van üvegpavilonja, ezért a saját élelméből, ruhájából juttatott az üvegpavilonban élőknek és szolgálóknak. Kicsit később érkezett a parancs az üvegpavilonból:

– Kell még egy emelet. Ez már szűk nekünk és a bennünket szolgálóknak.

A kocsik ismét homokot hordtak; küldték a birkanyájukat, zsákszámra a gabonát és puttonyokkal a gyümölcsöt az üvegpavilon urainak, szolgálóknak és az építkezésen dolgozóknak. Amint elkészült a második emelet, a három barát ismét kiválasztotta az embereket, akik a nép ügyeit intézik, és őket is az épületbe költöztette. Ők is rákaptak a henyélő, könnyű élet ízére, hinni kezdtek benne, hogy az üvegpavilon szükséges dolog, és nem mulasztották el ezt a városlakókkal is elhithetni.

Így nőtt-növekedett az üvegpavilon emeletről emeletre. A belseje pedig egyre jobban megtelt, aki megtalálta a módját, hogy bejusson, az nem akart többé kikerülni onnan; sőt a kintiek is igyekeztek mindenáron bent egy helyet szerezni. Az üvegpavilonbeliek és szolgálók ellátása nagy terhet jelentett a népnek. Zúgolódní kezdtek. Egyszer csak rákérdeztek:

– Rendben, üvegpavilon kell, de minek az a rengeteg szoba és az a sok ingyenélő?

A három barát közül a vezér minden szoba funkcióját részletesen elmagyarázta:

– Szóval, ez az én szobám, én vagyok az üvegpavilon tetején. Hiszen nélkülem nem működne ez az egész. Ha én nem lennék, lenne-e üveg-

pavilonotok?... Ezek a fősegédeim szobái... Messzi országokból jöttünk ide, hozzásegítettünk benneteket egy üvegpavilonhoz, ha mi nem irányítanánk, sem a pavilon, sem ti nem tudnátok fennmaradni.

– Rendben, de mi szükség a sok naplopóra? Például, aki ebben a szobában lakik, mit csinál?

– Hogy ő? Miről beszéltek? Ő ügyel az üvegpavilonba érkező árukra; ő a főárubeszedő. Ha ő nem lenne, nem tudnátok, hová kerül az, amit idehoztok. Rendben van?

– Igeen. És ebben a szobában?

– Itt tartják számon azokat, akik késve vagy hiányosan küldik az árut, nem ismerik el az üvegpavilon fontosságát és ellene vannak... Az ilyen romlott embereket nem lehet ellenőrzés nélkül hagyni.

– Na jó. És ezek?

– Ők regisztrálják az üvegpavilonba be- és kilépőket.

– Rendben. Na és akik ebben a szobában vannak?

– Ők separtetik az üvegpavilont...

Bármit is kérdezett a nép, mindenre volt válasz. Elhitették, hogy minden naplopóra nagy szükség van a szobákban; mivel ezek közül az egyik az üvegpavilon világításfelelőse, a másik a főkomornyik, a harmadik az ő segédje, a következő a segéd segédje. Ej, miután egy üvegpavilon felépül, először az ott dolgozók, majd az őket ellátók kerülnek be. Ahogy növekedett az üvegpavilonbeliek száma, úgy csökkent a nép ereje, hogy eltartsa őket. Akkor jöttek és erőszakkal elvették az ételmezt és a ruhát. A lázadókat elfogták és a pavilon alagsorába zárták. A nép nem is próbált fellázadni, hogy megszabaduljon a bajból, amit magának okozott; mivel a pavilon emberei amerre csak jártak, mindenhol azt hangoztatták, olyan hatalmasak,

hogy nincs erő, amely megsemmisítheti őket. Az egyszerű emberekkel ezt elhitették, akik pedig nem hitték, azokat ezeregyféle módon, hol zsarnoksággal, hol hazugsággal elhallgattatták. Az üvegpavilon pedig telhetetlen volt, egyre többet és többet akart. Mivel a vezetők születésüktől kezdve lusták voltak, a környezetük is már rég elfelejtette a munkát, fel sem merült bennük, hogy tartoznak valamivel az őket táplálóknak, a néppel annyit sem törődtek, mint egy falusi a teheneivel vagy kutyáival. A nép tartott tőlük, ezért mindenét odaadta. Egy nap azonban nem maradt semmijük, amit adhattak volna, mivel parancs érkezett az üvegpavilonból, hogy mindenki adja oda az utolsó birkáját is. Hozták, átadták és szitkozódva távoztak. Észrevette a három barát vezetője a zúgolódást, és hogy semmijük sem maradt az embereknek, ezért félnivalójuk sincs; kiállt az üvegpavilon balkonjára, hangját meglágyította:

– Te nép, sok mindent adtál, sokat nélkülöztél, de lett egy üvegpavilonod, amelyet barátaid és ellenségeid egyaránt csodálnak. Ennek pompája és ragyogása mellett mi az a néhány zsák gabona és az a pár lábasjóság?... Mi a ti dicsőségetekért és jó híretekért dolgozunk, nem gondolunk másra, csak a ti jóléteketek tartjuk szem előtt. Nézzétek, még meg sem ettük az összes birkát, amit ma hoztatok, megvontuk saját magunktól, így egy részét visszaadjuk nektek. Osszunk szét a nép között minden főtt birkafejet!

Özönlött ki a sok szolga az üvegpavilonból, és az imént még élő, most már levágott és megnyúzott, kebabnak előkészített főtt birkafejeket elkezdtek szétosztani a nép között.

Egyikük csodálkozva felkiáltott a birkafejrel a kezében:

– Na jó, de ennek a birkának kivették az eszét!

A balkonról megszólalt a vezér:

– Persze... Mit is csinálnátok az eszével? Nem tudjátok, hogy kell elkészíteni, csak elpazarolnátok.

Egy másik ember:

– De ennek a fejnek nyelve sincs! – kiáltotta.

A vezér kihajolt az erkélyről:

– Ugyan már, a nyelvre sincs szűkségetek! Meg sem tudnátok enni.

Egy harmadik:

– Hé, ennek a birkának a szemét is kivették!

A vezér neki is jól megfelelt:

– Azt sem tudjátok, mire való a szeme, ugyan már...

Erre a népből megszólalt egy fáradt ember, miközben kezükben a nyelv, ész és szem nélküli birkafejekkel szétszéledtek:

– Ilyen fej nekem nem kell! – és a szarvánál fogva elhajította a birkafejet. És akkor olyan dolog történt, ami mindenkit meglepett: a birkafej egy koppanással az üvegpavilonnak

csapódott és hatalmas rést ütött rajta. Amint a nép meglátta, hogy ez a sziklaszilárdnak és rendíthetetlennek hitt hatalmas üvegpavilon milyen ingatag, sorban hozzávágta a birkafejeket, így az épület egy pillanat alatt ripityára tört és összeomlott. A benne lévőket üvegtörmelékek alá temette, az ajtókhöz közel lévő néhány ember is csak nehezen menekült meg...

A nép gyorsan eltakarította a romokat; rájöttek, hogy lehet üvegpavilon nélkül is élni, és visszatértek régi életükhöz: ismét maguk közül választottak embereket ügyeik intézésére, az üvegpavilon rossz emlékét azonban sokáig nem tudták kitörölni emlékezetükből. Amikor az idősek meséltek róla a gyerekeknek, sosem felejtették el hozzátenni a jó tanácsot:

– Nehogy üvegpavilont emeljete! Ha mégis megtörténik, ne higgyétek, hogy egy üvegpavilon törhetetlen és elpusztíthatatlan. A legmonumentálisabb ledöntéséhez is elég néhány birkafej.

Biacsi Mónika fordítása

Sabahattin Ali (1907–1948) török író, költő, újságíró. Atatürk politikáját bíráló verse miatt letartóztatták, bebörtönözték, 1933-ban amnesztiával szabadult. Miután Atatürk iránti hűségét Benim Aşkim című versével bizonyította, a Nemzeti Oktatási Minisztériumban kapott munkát. Ismét börtönbe került, 1944-ben engedték ki. Szabadulása után anyagi gondokkal küzdött, útlevel iránti kérelmét elutasították. A bolgár határon ölték meg 1948-ban. Általános vélekedés szerint egy Ali Ertekin nevű csempész végzett vele, aki kapcsolatban állt a Nemzetbiztonsági Szolgálattal, és akit azért fizettek, hogy átjuttassa a határon. A másik hipotézis szerint Ertekin átadta a biztonsági szolgálatnak, és vallatás közben vesztette életét. Vélhetően politikai nézetei miatt kellett meghalnia.